

До спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04
Західноукраїнського національного
університету
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Бойка Петра Григоровича
на тему «Європейські стандарти адміністративно-правового
забезпечення діяльності прокуратури в Україні», поданої на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07
– адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження.

Розвиток правової та демократичної держави неможливий без функціонування органів прокуратури. На сьогодні прокуратура посідає одне з провідних місць у системі державних органів, здійснюючи правозахисну діяльність відповідно до покладених на неї завдань у межах функцій, визначених Конституцією України та Законом України «Про прокуратуру». Закон визначив прокуратуру України як єдину систему. Реалізуючи закріплені Конституцією України функції, прокуратура має діяти за певними стандартами. Зазначені стандарти відображають призначення прокуратури у державі та суспільстві, визначають завдання та повноваження прокурорів.

Правове регулювання організації та діяльності органів прокуратури в країнах сучасного світу має суттєві відмінності, зумовлені шляхом розвитку кожної з країн, встановленим державно-правовим устроєм і обраною з урахуванням цього моделлю прокуратури, що передбачає різноманітні варіанти регулювання організації та діяльності органів прокуратури нормативно-правовими актами різного рівня та різної юридичної сили.

Актуальність проведення комплексного аналізу стандартів адміністративно-правового забезпечення прокуратури України та країн-членів ЄС, дослідження проблеми формування стандартів прокуратури України шляхом застосування досвіду європейських країн зумовлена також станом наукової розробки проблеми. Незважаючи на існування у вітчизняній та зарубіжній правовій науці значної кількості наукових робіт присвячених дослідженням стандартів діяльності прокуратури, проблемам реформування, спроба комплексної монографічної розробки проблематики компаративістського аналізу стандартів діяльності прокуратури України та країн-членів ЄС, а також проблематики реформування адміністративно-правового регулювання прокуратури України в контексті міжнародного досвіду зроблено уперше.

Розв'язання зазначеної проблеми можливе в межах нормативно-правового врегулювання такої діяльності, що зумовлює актуальність зазначеного дисертаційного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у національній адміністративно-правовій науці монографічним порівняльним дослідженням стандартів правового забезпечення діяльності прокуратури України та країн-членів Європейського Союзу.

Результати дослідження знайшли відображено у наступних положеннях:

1) запропоновано авторське визначення категорії «стандарти адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури» – це вимоги, які містяться в міжнародно-правових договорах, практиці міжнародних судових установ та правових звичаях щодо основних засад адміністративно-правового забезпечення діяльності органів прокуратури на міжнародному рівні та на рівні національних правових систем;

2) на основі аналізу компетенції органів прокуратури розроблено авторську класифікацію стандартів адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури: стандарти незалежності прокуратури, стандарти відкритості та прозорості органів прокуратури, стандарти професійного розвитку, стандарти забезпечення довіри громадян, стандарти етики й доброчесності прокурорів, стандарти забезпечення незалежності прокурорів, стандарти розвитку прокурорського самоврядування.

3) визначено європейські стандарти діяльності прокуратури, як певні правила (нормативи) поведінки органів прокуратури, встановлені міжнародним співтовариством, яких вони зобов'язані дотримуватись для забезпечення законності та верховенства права в державі, захисту прав і свобод громадян, формування високого рівня поваги та довіри громадян до органів прокуратури.

4) сформульовано концептуальні засади Проекту Наказу Генерального прокурора «Про затвердження Стандартів діяльності прокуратури у сфері забезпечення прав людини».

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації та їх достовірність.

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмета дослідження. Структура дослідження, що обрана дисертантом, ґрунтується на класичному науковому підході. Виклад основного матеріалу дослідження є логічним, послідовним, спрямованим на досягнення поставленої мети і виконання завдань.

Для проведення наукового дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, а також їх поєднання. Використання універсального діалектичного методу дозволило дослідити поняття та правову природу стандартів прокурорського нагляду в країнах Європейського Союзу в усій їх складності та суперечливості, а також визначено шляхи удосконалення стандартів адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури в Україні на основі зарубіжного досвіду (підрозділи 1.1, 3.2). Системно-структурний метод дозволяє проаналізувати еволюцію основних моделей розвитку стандартів адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури, виходячи з інституційного та

функціонального підходів (підрозділи 1.2, 2.2). Порівняльно-правовий метод використовується на всіх етапах дослідження – за його допомогою проведено аналіз стандартів адміністративно-правового забезпечення діяльності працівників органів прокуратури в Україні та країнах Європейського Союзу, що дозволило встановити їхні спільні та відмінні риси (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2). Використання спеціально-юридичного методу, а також методу системного аналізу дозволяє дослідити зміст окремих положень законодавства, які стосуються теми дисертаційного дослідження, у їх системному зв'язку (підрозділи 2.2, 2.3). Логічний метод (його основні форми: індукція, дедукція, аналіз, синтез) застосовано при характеристиці удосконалення механізмів забезпечення реформування адміністративно-правового регулювання діяльності прокуратури в Україні (підрозділи 3.1, 2.2).

Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел. Дисертантом опрацьовано значний масив нормативно-правових актів, загальної та спеціальної національної та іноземної наукової літератури, що стосуються предмета дослідження.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації є незаперечною.

Висновки, що містяться в роботі, є дійсно новими, належно обґрунтованими й достовірними. Спостерігається повне та всебічне використання емпіричного матеріалу. Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне дисертаційне дослідження, виконане дисертантом особисто на рівні, що відповідає встановленим вимогам.

Рівень дисертаційного дослідження загалом можна охарактеризувати як високий із належним теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Представлені у роботі дефініції, критерії та класифікації є зрозумілими і достатньо обґрунтованими, відтак їх застосування дозволило дисертанту аргументовано відстоювати власну позицію щодо багатьох дискусійних питань форми та змісту стандартів адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури.

Цілком підтримуємо запропоноване автором узагальнення доктринальних підходів до формування нової парадигми стандартизації діяльності прокуратури, а також визначення напрямів реформування прокуратури в Україні:

- у сфері недискримінації – залучити міжнародних експертів та представників громадянського суспільства та розробити навчальний курс для працівників правоохоронних органів щодо запобігання дискримінації з боку працівників правоохоронних органів щодо вразливих верств суспільства. Включення у відповідний курс навчальних програм, програм підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів;

- у сфері захисту прав дітей – ознайомитися з міжнародним досвідом щодо методів сертифікації для встановлення критеріїв відбору на посади соціальних працівників, вихователів та інших осіб, які працюють з дітьми. Крім того, необхідно запровадити єдину статистичну звітність щодо

насильства, жорстокого поводження та експлуатації дітей та доопрацювати Єдиний реєстр досудових розслідувань щодо включення до нього відомостей про деякі злочини проти дітей, у тому числі щодо осіб з інвалідністю;

- у сфері дотримання права на життя – розробити методичні рекомендації для правоохоронців щодо принципів ефективного розслідування, засновані на практиці ЄСПЛ, а потім включити обов'язкові теми для навчання та підвищення кваліфікації правоохоронців відповідно до стандартів і практики ЄСПЛ, характерних для України про порушення процесуальних аспектів статей 2 і 3 Конвенції;

- у сфері дотримання права на приватне життя – забезпечити щорічну публікацію деперсоніфікованих звітів про масштаби негласних слідчих дій, які обмежують права на конфіденційність, і використання їх результатів у розслідуванні пов'язаних злочинів і судових рішень;

- у сфері боротьби з тортурами – запровадити механізм забезпечення створення автоматичної системи реєстрації відвідувачів у кожній адміністративній будівлі МВС. Додатково запровадити особистий облік затриманих (арештованих);

- у сфері громадського контролю – ініціювати розробку нормативно-правового акту щодо механізмів здійснення територіальними громадами громадського контролю за діяльністю підрозділів МВС з розробкою відповідного офіційного положення.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання полягає у тому, що відображені у дисертації теоретичні положення, пропозиції та рекомендації можуть бути реалізованими у:

правотворчій діяльності – для удосконалення законодавства України, підзаконних нормативних актів Генеральної прокуратури України, які регламентують діяльність прокуратури;

правозастосовній діяльності – для удосконалення судової практики, а також стандартів забезпечення представництва інтересів громадянина або держави в суді;

науково-дослідній діяльності – для подальшого наукового осмислення та вирішення проблем правового забезпечення додержання стандартів правового забезпечення діяльності прокуратури;

навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Судові та правоохоронні органи України», «Прокуратура України», «Правові інституції України», а також при підготовці підручників та методичних матеріалів із зазначених дисциплін.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Положення, що викладені в дисертаційному дослідженні та виносяться на захист, розроблені автором особисто. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладені у десятих наукових працях, у тому числі: чотирьох статтях у вітчизняних фахових виданнях, одній статті в зарубіжному науковому періодичному виданні; п'яти тезах у матеріалах

наукових конференцій. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. І дисертація, і автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення і зауваження.

У цілому, позитивно оцінюючи значення дисертаційного дослідження та його зміст, варто зауважити про наявність деяких положень, що потребують додаткової аргументації та обумовлюють дискусію.

По-перше, на сторінках 125-140 дисертації автор аналізує стандарти професійної діяльності прокурорів, проте детально описуючи стандарти виконання публічних обов'язків прокурора, стандарти конфіденційності, стандарти неупередженості, автор залишає поза увагою стандарти професійної етики, побіжно згадуючи їх у тексті дисертації. Вважаємо за необхідне під час публічного захисту здійснити належний аналіз стандартів професійної етики прокурорів та висловити авторські висновки та пропозиції.

По-друге, на сторінках 141-142 дисертації обґрунтовано існування чотирьох моделей стандартизації адміністративно-правового статусу прокуратури в системі органів державної влади: перша модель ґрунтується на тому, що прокуратура є незалежним органом, друга характеризується тим, що прокуратура може бути частиною виконавчої влади, та керується спільними із нею стандартами правового забезпечення, третя характеризується тим, що прокуратура є частиною судової влади та керується спільними із нею стандартами правового забезпечення, четверта модель – прокуратура як структурний підрозділ законодавчої влади та керується спільними із нею стандартами правового забезпечення. Під час публічного захисту доречно охарактеризувати авторську модель, розроблену на основі аналізу існуючих моделей.

По-третє, на сторінці 144 дисертації автор окреслює механізми створення та функціонування комплексної та неупередженої системи оцінювання якості роботи прокурорів. Наведена автором пропозиція, на нашу думку, здатна внести значний внесок у розробку наукових концепцій стосовно діяльності прокуратури, а тому її варто було винести в одну із пропозицій новизни.

Разом з тим зазначені зауваження не мають принципового характеру і не можуть істотно знизити загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Бойка Петра Григоровича на тему «Європейські стандарти адміністративно-правового забезпечення діяльності прокуратури в Україні» є завершеною, самостійно підготовленою науковою працею.

Актуальність обраної тематики дослідження, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладеного в наукових працях повністю відповідають вимогам, що ставляться до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Дисертаційне дослідження Бойка Петра Григоровича відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а його автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
проректор з науково-освітньої роботи
Академії Державної пенітенціарної служби

Вячеслав ПУЗИРНИЙ

Підпис Пузириного В.Ф. засвідчую.
Начальник відділу документального забезпечення,
архівної справи та роботи зі зверненнями громадян
Академії Державної пенітенціарної служби

Світлана ПРИЦЕПА

